

ВІДГУК

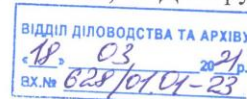
офіційного опонента,

кандидата філологічних наук Залужної Марини Володимирівни
на дисертацію **Зінченко Анни Володимирівни**

“Вторинні номінації невизначеної кількості в англомовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та прагматистичний аспекти”
на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
(спеціальність 10.02.04 – германські мови)

У зв'язку з поширенням у XXI столітті індетерміністського світогляду в колі питань, що неодмінно привертають увагу мовознавців, важливе місце посідає проблема лінгвальної об'єктизації категорії невизначеності. Когнітивно-комунікативні засади мовних категорій неодноразово були у фокусі наукових розвідок, спрямованих на вивчення як «живої» вербальної діяльності, так і інтенційно вторинної художньої чи публіцистичної. Різновекторність наукового осягнення невизначеності знайшла відбиття у параметрах категорії невизначеності, котрим приділено увагу в мовознавчих студіях, серед яких: характеристики невизначеності як інгерентної риси мови (Г. Райл, У. Куайн, Р. Ленекер), засоби вираження неозначеності як граматичної категорії на матеріалі різних мов (І. Є. Грачова, С. М. Кузьміна, О. І. Москальська, L. Dusko, J. A. Hawkins, D. Kies), універсальні, національно-специфічні та індивідуально-авторські способи її мовної актуалізації (В. Гладров, Л. М. Грижак, С. О. Швачко, В. Abbot, С. Lyons), невизначеність розглядається як функціонально-семантична категорія та функціонально-семантичне поле (І. В. Вороновська, І. Р. Вихованець, Ю. А. Латишева, I. Heim), як концепт (Н. Р. Кириченко).

В сучасній лінгвістиці невизначена кількість найчастіше розглядається як когнітивно-семантична субкатегорія мовної категорії неозначеності в межах дихотомії «визначена кількість»/«невизначена кількість» з акцентом на наявні у мові засоби вираження кількості – квантифікатори (квантитативи). Предметом дослідницького пошуку переважно стають прямі номінації різних типів кількості (В. В. Акуленко, О. О. Балабан, В. Дмитрук,

А. П. Загнітко, С. О. Швачко). Однак, питання, пов'язані з категорійним статусом, особливостями конструювання та функціонування вторинних екстеріоризаторів невизначеної кількості, досі залишались на периферії мовознавчих студій. Цей факт зумовив беззаперечну **новизну** наукової розвідки А. В. Зінченко, що полягає у здійсненні комплексного дослідження феномена вторинної номінації невизначеної кількості, утвореної метафоричним, метонімічним і синекдохічним типами перенесення, на матеріалі англійської мови.

Об'єктом аналізу в рецензованій дисертації є вторинні номінації невизначеної кількості метафоричної та метонімічної природи в англійськомовному публіцистичному дискурсі. Експресивний потенціал публіцистичного дискурсу, його прагматична спрямованість та лінгвальна динамічність вимагають нових поглядів на його мовну своєрідність, зокрема на реалізовані в ньому вторинні номінації.

Отже, **актуальність** його дослідження у запропонованих дисертанткою лінгвокогнітивному та прагматистичному аспектах не викликає сумніву. Вона зумовлена нагальною потребою сучасної лінгвістики в осучасненні підходів до аналізу мовних параметрів вторинних номінацій, а також відсутністю ґрунтовних наукових розвідок мовної репрезентації зазначеного типу номінацій в сучасному англійськомовному публіцистичному дискурсі. До того ж, фактологічна база зазначеного типу дискурсу постійно поповнюється, чим збагачує мовний інструментарій вторинної семантики творення образності та надає дедалі новіший матеріал для аналізу.

Відтак, А. В. Зінченко ставить за **мету** розкрити у своїй науковій розвідці особливості функціонування вторинних номінацій невизначеної кількості в англійськомовному публіцистичному^{*} дискурсі шляхом обґрунтування їхніх концептуальних моделей, лінгвокогнітивних, структурно-семантичних і прагматистичних характеристик.

Представлена на розгляд дисертаційна праця являє собою сміливу спробу дослідити особливості утворення та вживання вторинних номінацій

індефінітної кількості в сучасній, англійськомовній «якісній пресі» із застосуванням запропонованої авторкою власної методики комплексного аналізу вторинних номінацій на основі методологічного інструментарію теорії номінації, дискурсології і когнітивної прагматики.

Об'єктивність та достовірність результатів роботи базуються на потужному теоретико-методологічному підґрунті та комплексному підході до вирішення поставлених у науковій розвідці завдань.

Методологічну базу дисертації становлять сучасні лінгвістичні концепції та наукові студії в руслі різноманітних дослідницьких сфер (дискурсології, когнітивної, комунікативної та функціональної лінгвістики, лінгвопрагматики), основні положення яких стали основою інтегрованого підходу до вивчення лінгвістично релевантних параметрів вторинної номінації індефінітної кількості. Об'єднувальним стрижнем методологічного апарату є тісна інтеграція структуралізму та функційності, що визначає поліпарадигмальну методику аналізу вторинних номінацій невизначеної кількості та, безсумнівно, є перевагою цієї наукової праці.

Виконання завдань дослідження стало можливим завдяки доцільному застосуванню дисертанткою цілої низки релевантних **методів**, зокрема, зіставного, семантико-стилістичного аналізу, методу словникових дефініцій, концептуального, компонентного, контекстуального, функційного аналізів, а також методу тематичної класифікації.

Комбінування зазначених методів дало змогу розкрити у повному обсязі специфіку утворення, структури, семантики вторинних номінацій невизначеної кількості в англійськомовній лінгвокультурі та в текстах «якісної преси»; підтвердити частотність використання зазначеного типу номінацій, а, отже, його релевантність; а також визначити закономірності його функціонування в англійськомовному публіцистичному дискурсі.

З огляду на отримані результати, наукова праця А. В. Зінченко має вагоме **теоретичне значення**; робить внесок у такі галузі мовознавчої науки як когнітивна лінгвістика та когнітивна ономазіологія, дискурсологія,

лінгвістика тексту, лексикологія, семантика, стилістика. Дисертаційне дослідження становить також **практичну цінність**, оскільки його матеріали можуть бути використані в навчальній, навчально-методичній та лексикографічній практиці: в процесі викладання курсів з теорії комунікації та практики англійської мови; у навчально-методичних посібниках; під час укладання термінологічних тлумачних словників.

Одною з переваг роботи є її логічність і чітка структурованість. Структура дисертаційного дослідження відповідає змісту і логіці наукового пошуку, а також завданням, поставленим у дослідженні. У кожному з трьох розділів дисертантка висвітлює конкретні аспекти зазначеної наукової проблеми і досягає поставлених цілей.

Так, **перший розділ** «Теоретико-методологічні аспекти дослідження вторинних номінацій невизначеної кількості в сучасному мовознавстві» (с. 20-72) присвячено встановленню категорійного статусу невизначеної кількості, уточненню поняття вторинної номінації та окресленню основних моделей їх творення, огляду сучасних підходів до аналізу дискурсу, виявленню специфіки англійськомовного публіцистичного дискурсу. Теоретичні постулати, наведені у розділі, доводять методологічну доцільність обраного дослідницею підходу. Логічним завершенням цього розділу стала розробка авторської методики дослідження вторинних номінацій невизначеної кількості. А. В. Зінченко продемонструвала тут високий рівень філологічної підготовки, наукову ерудицію та оригінальність мислення.

У **другому розділі** «Лінгвокогнітивний аспект функціонування вторинних номінацій невизначеної кількості в англійськомовному публіцистичному дискурсі» (с. 73-137) надано мовні підтвердження теоретичних положень роботи, здійснено структурно-семантичний, концептуальний, лексико-семантичний та структурно-граматичний аналізи вторинних номінацій індефінітної кількості. Особливу цінність роботи становить представлений аналіз способів об'єктивації невизначеної кількості

засобами вторинної номінації в англійській мові, який засвідчив їхню складну семантичну структуру, в конотації якої домінують реалізовані у публіцистичному дискурсі значення невизначено великої/малої кількості, множинності, інтенсивності, регулярності. Здобутком цього розділу є встановлення та опис основних когнітивних моделей утворення вторинних індефінітних квантитативів, їхніх лексико-семантичних типів та структурно-граматичних моделей.

Третій розділ «Прагмастилістичний аспект функціонування вторинних номінацій невизначеної кількості в англомовному публіцистичному дискурсі» (с. 138-169) містить детальний розгляд функційно-прагматичного навантаження вторинних номінацій невизначеної кількості в англійськомовному публіцистичному дискурсі. На особливу увагу в цьому розділі заслуговує встановлення низки прагматичних функцій зазначених вторинних номінацій, серед яких авторка виокремила першорядні (експресивну, оцінну, стилістичну) та другорядні (номінативну, інформативну, візуалізаційну, атрактивну, описову, реалізації ефекту очікування, евфемістичну, естетичну та когнітивну) з опертям на репрезентативний фактичний матеріал.

В цілому, як свідчать висновки дисертаційного дослідження, його мету було успішно досягнуто, завдання роботи виконані.

Слід окремо відзначити запропонований у науковій розвідці автентичний підхід до опрацювання емпіричного матеріалу, що відкриває широкі перспективи його екстраполявання на тексти інших типів дискурсу. Об'єктивність отриманих результатів та висновків роботи забезпечено чітко окресленою методологією дослідження, що являє собою комплекс прийомів і методів, з яких авторка сформувала покроковий алгоритм аналізу емпіричного матеріалу.

Достовірність результатів дослідження гарантується також значним обсягом залученого **фактичного матеріалу** (авторкою опрацьовано близько 1000 статей сучасної газетної періодики англійською мовою, в яких

ідентифіковано 578 одиниць вторинних найменувань невизначеної кількості метафоричного, метонімічного та синекдохічного походження).

Рецензована дисертація забезпечена надійною теоретичною та методологічною базою, солідним **бібліографічним апаратом** (363 позиції).

Основні положення та результати наукового пошуку А. В. Зінченко було достатньою мірою відбито у наукових публікаціях (10 публікацій, з яких 5 одноосібних наукових статей у фахових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному виданні (Польща) та 4 тез доповідей на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях), апробовано на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, адекватно висвітлено в авторефераті.

Положення та висновки наукової розвідки є достовірними та обґрунтованими, оскільки в ній здійснено синтез кількох підходів до аналізу мовного матеріалу, шляхом чого вивчення вторинних номінацій невизначеної кількості набуває багатовимірного характеру. У той же час слід відмітити, що, попри безсумнівну комплексність та ґрунтовність авторського підходу до об'єкту дослідження, виникає низка **запитань**, що потребують уточнення:

1. Одним із ключових положень роботи є акцент на диференціюванні лексико-семантичних характеристик вторинних номінацій невизначеної кількості, утворених метафоричним, метонімічним та синекдохічним перенесенням. Разом із тим, аналізуючи концептуальні моделі та структурно-граматичні ознаки вторинних номінацій, авторка не виокремлює ті, які виявляє синекдоха, але розглядає їх крізь призму метонімії. Виникає питання, чи не доцільним було б розмежувати їх, як у випадку з лексичними параметрами, аби уніфікувати підходи до аналізу?

2. В роботі пропонується аналіз корпусу фрагментів публіцистичних текстів, що містять вторинні номінації індефінітної кількості. Опрацювання достатнього обсягу фактичного матеріалу (більш ніж 500 вторинних номінацій невизначеної кількості) в кількох площинах уможливило вирішення поставлених дисертанткою завдань. Однак, у науковій розвідці

відсутні результати обчислень на підтвердження деяких тез авторки: «переважна кількість знайдених метафоричних номінацій апелює до актуалізації невизначено великої семантики» (с. 99), «широка репрезентативність цієї моделі вторинних номінацій» (с. 120), «найвищу репрезентативність становлять трикомпонентні моделі» (с. 124), «невисока частотність метонімії в мовотворчості публіцистів» (с. 134).

Чи проводились кількісні підрахунки стосовно репрезентативності й частотності використання різних типів вторинних номінацій в англійськомовній публіцистиці? На наше переконання, видається логічним наведення в роботі кількісних показників на підтримку цих висновків. Також доцільним було б подати кількісні дані та результати аналізу у діаграмах і таблицях задля співвіднесення та унаочнення результатів проведеного дослідження.

3. Безперечним здобутком дослідження вважаємо запропоновану дисертанткою класифікацію масиву репрезентантів індефінітно-кількісної метафори та метонімії за тематичним і лексико-семантичним принципами. Проте, віднесення деяких номінацій до певних типів викликає сумнів. Так, “*the financial storm*” (с. 103) належить до підгрупи метафор, в основі яких лежить образ атмосферного явища, водночас “*a ‘perfect storm’ of scandals*” (с. 111) віднесено до підгрупи «соціальні явища». Так само до цієї підгрупи Ви віднесли приклад “*a couple gazillion of times*” (с. 112).

Чим обґрунтоване саме таке потрактування зазначених прикладів?

4. У Розділі 2 роботи хотілося б бачити більше коментарів та пояснень до ілюстративного матеріалу. Наприклад, на с. 97-99, 101-103, 106-111 авторка роботи подає численні приклади вживання метафор на позначення невизначеної кількості в публіцистичних текстах, які не мають коментарів щодо того, яким саме чином відбувається метафоризація індефінітної кількості, які параметри денотатів є релевантними для таких метафор тощо.

Як свідчить зміст висловлених зауважень, вони не стосуються концептуальних положень дисертаційної праці та не знижують її загальної

високої оцінки, оскільки носять радше рекомендаційний характер і не ставлять під сумнів наукову новизну, теоретичне значення дисертації, практичну цінність та об'єктивність отриманих результатів.

Заявлений в дисертації підхід до вирішення зазначеної проблеми і обрана методологія наукового пошуку відповідають напряму та рівню сучасних лінгвістичних студій. Публікації за темою дисертації розкривають її основні положення, зміст автореферату відповідає змісту дисертаційного дослідження.

На підставі детального ознайомлення з текстом дисертаційної праці *«Вторинні номінації невизначеної кількості в англomовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та прагматистичний аспекти»* вважаємо, що вона є самостійним завершеним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні. Зміст та оформлення дисертації відповідають вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.13 зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.15 та №1159 від 30.12.15, а її авторка, **Зінченко Анна Володимирівна**, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології

Запорізького національного університету

М. В. Залужна

Підпис М. В. Залужної засвідчую

Вчений секретар

Запорізького національного університету

О. А. Проценко